

1983/84:120

Måndagen den 9 april

Kl. 12.00

1 § Justerades protokollet för den 30 mars.

**2 § Svar på interpellation 1983/84:134 om tidigareläggning av väg-
byggnadsprojekt i Värmlands län**

Anf. 1 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Bertil Jonasson har frågat mig om jag är beredd att ge Värmlands län extra tilldelning av vägbyggnadsmedel för vintern 1984/85.

Vägbyggandet i landet sker enligt tioåriga planer som revideras vart femte år. Fr. o. m. 1984 gäller planer avseende åren 1984–1993. Dessa planer har en helt annan omfattning än tidigare vägbyggnadsplaner, eftersom de förutom ordinarie vägmedel även innefattar det vägbyggande som kan bli aktuellt med sysselsättnings- eller arbetsmarknadsmedel. Vägplanerna är således det samlade uttrycket för hur och i vilken ordning vägobjekten i länen skall byggas oavsett finansieringssätt.

Vid bedömning av de sysselsättningspolitiska insatser som kan behövas tar regeringen hänsyn till arbetsmarknadssituationen i resp. län. Regeringen fördelar sedan tillgängliga medel på lämpliga objekt, bl. a. till de vägar som är högst prioriterade i länens vägplaner.

Primärt är det inte min uppgift att bedöma behovet av sysselsättningsinsatser i landet. Det är en uppgift främst för arbetsmarknadsmyndigheterna. Jag är mot den bakgrunden inte beredd att nu kommentera Bertil Jonassons interpellation ytterligare.

Anf. 2 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min interpellation.

Innan jag går in på detta vill jag än en gång påminna om den speciella situation som Värmland har befunnit sig i och fortfarande befinner sig i. Förutom den lågkonjunktur som Sverige i flera år allmänt fått slita med har Värmland drabbats speciellt hårt av starka förändringar i näringslivet, dels

Måndagen den
9 april 1984

*Om tidigarelägg-
ning av vägbygg-
nadsprojekt i
Värmlands län*

genom Uddeholms Aktiebolags ekonomiska svårigheter och kraftiga nedbantning av personalstyrkan, och dels genom Vänerskogs konkursen. Jag skulle dessutom kunna nämna flera företagsnedläggelser i Värmland. Vad jag har påtalat har lett till att vi i Värmland fått och har den näst största arbetslösheten i Sverige. Vi behöver nya företag och ökad sysselsättning. För detta krävs bl. a. bättre vägar.

I flera fall är nybyggnad och förbättring av vägnätet i öst-västlig riktning en förutsättning för näringslivets utveckling. Jag tänker då bl. a. på nybyggnad av vägen Mossfallet-Rämen. Men det finns många fler mycket angelägna projekt, som framgår av länsstyrelsens skrivelse. Ett väl utbyggt vägnät som ger goda kommunikationsmöjligheter behövs. En god planering och framförhållning av vägförvaltningen i Värmlands län har gjort det möjligt för oss att snabbt kunna sätta i gång vägarbeten. Vi har också fått extra pengar till vägbygget. Det har varit både nödvändigt och bra.

Framförhållningen i planeringen är fortfarande god hos vägförvaltningen, och möjligheter till snabb igångsättning finns för flera vägprojekt. Det är detta jag liksom vår länsstyrelse är ute efter. Nu säger kommunikationsministern: "Vid bedömning av sysselsättningspolitiska insatser som kan behövas tar regeringen hänsyn till arbetsmarknadssituationen i resp. län. Regeringen fördelar sedan tillgängliga medel på lämpliga objekt bl. a. till de vägar som är högst prioriterade i länens vägplaner." Det är klart att det förhåller sig på det sättet.

Mot denna bakgrund vill jag speciellt framhålla dels behovet av sysselsättning i vårt län, dels en del andra aspekter.

Regeringen bör även ta hänsyn till det förhållandet att många entreprenörs- och trafikföretag har haft och fortfarande har en svår situation bl. a. till följd av Vänerskogs konkursen, som slog mycket hårt mot dessa företag. De ekonomiska konsekvenserna har blivit stora. I dag finns ca 800 transportfordon och entreprenadmaskiner i Värmlands län, varav ungefär en tredjedel saknar sysselsättning. Många åkare har inte kunnat klara sina olika skatter. Av den anledningen har de fråntagits trafiktillstånden. Andra hotas av samma åtgärd. Detta är allvarligt för dessa företagare.

Det är alldeles klart att man måste göra någonting för dessa företagare så att deras verksamhet kan hållas i gång. Inte hjälper det en åkare särskilt mycket att man bara drar in ett trafiktillstånd. Jag vet mycket väl att man från det allmännas sida är tvungen att vidta åtgärder i sådana avseenden, men man berövar dem ju också möjligheten till inkomster. Ett utökat vägbygget skulle på ett bra sätt hjälpa många sådana företag.

Även om nu kommunikationsministern säger att det inte är hans uppgift att bedöma behovet av sysselsättningsinsatser, vill jag ändå inte tro annat än att han har möjlighet att hävda sitt ämnesområde när regeringen inom sig diskuterar sysselsättningsåtgärder.

Vägbyggnader och förbättringar av vägar är bland det klokaste man kan satsa på. Man får fram sysselsättning direkt och indirekt, och man ger näringslivet större möjligheter att utvecklas. Det gäller inte minst för ett effektivare skogsbruk, som är viktigt för Värmland. Bättre vägar ger

dessutom mindre fordonsslitage, spar energi och ger bättre trafiksäkerhet.

Om kommunikationsministern nu delar denna min uppfattning, vill jag fråga om kommunikationsministern ändå inte vill slå ett extra slag speciellt för Värmlandsvägarna?

Med detta vill jag än en gång tacka för svaret och utgår från att extra pengar snarast kommer till våra värmländska vägar. Det blir alltför tunt på vägbyggnadsfronten i Värmland framöver om vi inte får nya pengar. De ordinarie väganlagen är små framöver, speciellt gäller detta för 1985.

Anf. 3 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag känner väl till Värmlands svåra situation när det gäller sysselsättningen. Vad jag har svarat på, Bertil Jonasson, är den direkta frågan om jag som kommunikationsminister, i händelse att man från regeringens sida fattar ett beslut om extra insatser, kommer att hävda Värmlands intressen i projekt som kommer från kommunikationsdepartementet. Jag vill gärna säga att det självfallet är på det sättet.

När det gäller 1984, för att ta ett exempel, byggs det vägar för 45,5 milj. kr. i Värmland. Av dessa pengar anvisas 42 milj. kr. som sysselsättningsmedel. Det är riktigt att de ordinarie byggmedlen för 1985 är begränsade till 3 milj. kr. Detta beror på en tillfällig nedgång i vägbyggandet under 1985, framför allt på grund av att en del större projekt avslutas då och att det inte finns tillräckligt med medel för att omedelbart påbörja planerade vägbyggen.

Av de projekt som kan igångsättas 1985 enligt flerårsplanen tycks det, såvitt jag förstår, finnas projekt i storleksordningen ca 40 milj. kr. på vägsidan. Av dem är det en del som, i varje fall f. n., inte kan betraktas som igångsättningsklara, beroende på besvär som f. n. prövas inom regeringen på kommunikationsdepartementet. Men jag är övertygad om att om regeringen fattar beslut om extra sysselsättningsinsatser, kommer Värmland självfallet att beröras av dessa.

Jag håller med om, Bertil Jonasson, att vägprojekt är mycket fina projekt. Man kan snabbt komma i gång med arbetena, under förutsättning att de finns projekterade. Men jag ser det som rätt angeläget att vi prövar även andra projekt. Med hänsyn till den arbetsmarknadssituation som man har i Värmland skall vi givetvis söka efter projekt som kan betyda stora möjligheter till sysselsättning för människorna. Det är inte alldeles säkert, Bertil Jonasson, att det alltid är vägbyggen. Jag vet andra projekt inom kommunikationsdepartementets område – som inte omfattar just vägar – som det också kan vara nödvändigt att vi får till stånd i Värmland, både ur sysselsättningssynpunkt och ur kommunikationssynpunkt.

När det gäller skogsindustrin och dess behov av virkesråvara är det naturligtvis angeläget att vi undersöker huruvida den infrastruktur på kommunikationsområdet som utgör underlaget för virkestransporterna är ändmålsenlig och studerar var insatserna skall göras.

Jag kan som sagt försäkra Bertil Jonasson att jag, om det blir aktuellt med beslut om extra medelstildelning, av eget intresse men framför allt med

*Uppskov med be-
svarande av inter-
pellationer och frå-
ga*

hänsyn till Värmlands intressen kommer att bevaka de kommunikationsleder som jag har att ta ansvar för.

Anf. 4 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Kommunikationsministern säger att han, om regeringen kommer att anslå extra medel för särskilda sysselsättningsåtgärder, skall följa upp denna fråga. Med hänsyn till det arbetsmarknadsläge som vi har utgår jag från att sådana åtgärder sätts in från regeringens sida.

Kommunikationsministern pekade på att vi nu får en nedgång i vägbyggan- det på grund av att vissa pågående vägbyggen blir färdiga. Det är riktigt. Det är just detta som gör att vi i Värmland är mycket fundersamma inför framtiden. Det blir en stagnation i vägbyggandet, vilket minskar sysselsätt- ningen.

När man talar om sysselsättningen och pekar på det precisa antalet dagsverken ger det inte en riktigt sann bild. Det finns knappast någonting som har så många kringeffekter som en satsning på vägar. Bl. a. får entreprenadföretag och serviceföretag mera jobb. Det sysselsätter, indirekt, många människor. Det är en sak som man är tvungen att ta i beaktande.

Det finns projekt som är klara att sätta i gång. På något ställe har det visserligen hängt upp sig på frågan om rättigheterna att gå fram med vägen, men det löser sig nog rätt snart. Det finns dessutom många projekt där allt förberedelsearbete är färdigt, så det går säkert att sysselsätta människor med vägprojekten. Men det viktiga är inte bara att man kommer i gång och nu skapar sysselsättning, utan också att man lägger grunden för ett näringsliv som kan blomstra och på sikt ge många sysselsättningstillfällen.

Jag menar med andra ord att vägbyggena i sysselsättningsavseende har stora både direkta och indirekta verkningar såväl i nuet som i framtiden.

Jag tar kommunikationsministerns sista ord – då han sade att han, om det blir en fördelning av extra medel, skall tänka på Värmland – som ett löfte. Det behövs vägbyggande i större utsträckning. Det gäller överallt, men speciellt i Värmland. Värmland har här särskilda behov. Jag hoppas att kommunikationsministern, som den praktiske man han är, ser till att Värmland får extra medel.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Uppskov med besvarande av interpellationerna 1983/84:132, 129 och 135 samt fråga 1983/84:450

Anf. 5 TALMANNEN:

På grund av statsrådet Gertrud Sigurdsens sjukdom kommer meddelandet om tidpunkt för besvarande av Martin Olssons interpellation om tobakens skadeverkningar, svar på fråga av Göran Allmér om sekretesskydd för anmälan till landstings förtroendenämnd samt svar på interpellationer av Margó Ingvardsson om behovet av slutna akutsjukvårdsplatser och Sture

Palm om marknadsföringen av modersmjölk ersättning att lämnas vid senare tillfälle.

Nr 120

Måndagen den
9 april 1984

4 § Svar på fråga 1983/84:396 om bibehållande av den kreosotoljebaserade impregneringsindustrins konkurrenskraft

Anf. 6 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Arne Andersson i Ljung har frågat mig om jag är beredd att föreslå sådan ändring av riksdagsbeslutet om avgift på bekämpningsmedel att konkurrenskraften bibehålls för den industri som tillverkar kreosotoljebaserade produkter.

I den proposition om avgifter på gödsel- och bekämpningsmedel som nyligen avlämnats föreslås att träskyddsmedlen inte skall omfattas av den avgiftsskyldighet som bör införas på övriga typer av bekämpningsmedel.

Anf. 7 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Svante Lundkvist för svaret på min fråga. Jag vill framför allt tacka för det sakliga innehållet, som för den näring det gäller är särskilt betydelsefullt.

Man kunde möjligen av det korta svaret dra den slutsatsen att det är ett om inte sedan länge så ändå väl känt förhållande att denna näring inte skall omfattas av den lag som vi i princip fattade beslut om i december månad. Så var inte fallet. Det var inte heller känt för en månad sedan, då jag ställde min fråga, hur det skulle bli.

Nu har statsrådet emellertid visat den föredömliga lyhördhet som vi sätter stort värde på. Jag vill inte göra denna debatt längre utan tackar återigen för att man har kunnat ställa dessa medel utanför avgiftsskyldigheten.

Kvar står dock, herr jordbruksminister, att det inte bara är denna näring som betraktar avgiften som en skatt och en påлага. Vi har fortfarande den avgörande invändning vi hade när riksdagen trots vårt motstånd fattade beslutet i december månad, dvs. att denna avgift inte har samband med den miljöpåverkande åtgärd som statsrådet i proposition 40 låter göra gällande. Vi betraktar också fortsättningsvis avgiften som en skatt. Men vi får återkomma till detta när propositionen skall riksdagsbehandlas. Vi tycker alltså fortfarande lika illa om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1983/84:416, 422, 425 och 428 om luftföroreningarna från industri- och värmeanläggningar

Anf. 8 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! John Andersson har frågat mig hur jag ser på det stora svavelutsläppet vid Rönnskärsverken och om jag avser att vidta några åtgärder.

Om bibehållande av den kreosotoljebaserade impregneringsindustrins konkurrenskraft

Om luftföroreningarna från industri- och värmeanläggningar

Måndagen den
9 april 1984

*Om luftförore-
ningarna från in-
dustri- och värme-
anläggningar*

Oswald Söderqvist har frågat mig om hur länge och enligt vilka bestämmelser och dispenser stora fjärrvärmeanläggningar och liknande anläggningar skall få fortsätta sina utsläpp.

Tore Claeson har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker föreslå och/eller vidta för att kraftigt begränsa farliga utsläpp från befintliga industri- och värmeanläggningar och motverka tillkomsten av nya koleldade anläggningar i våra tätorter.

Alexander Chrisopoulos har frågat mig vad jag ämnar göra för att utsläppen skall minska i regionen kring Stenungsund och Lysekil.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Ett av våra allvarligaste miljöhot är försurningen av mark och vatten, vilken till stor del beror på utsläppen av försurande ämnen i luften. En lång rad åtgärder har redan vidtagits för att begränsa luftföroreningsutsläppen. År 1976 lade den dåvarande socialdemokratiska regeringen fram en proposition med ett program för att begränsa utsläppen för tiden fram till år 1985. I detta program ingick också begränsningar av utsläppen från processindustrier som raffinaderier, smältverk och cellulosaindustrier. En ny lag om svavelhaltigt bränsle infördes. I propositionen angavs som mål att svavelutsläppen skulle hälveras fram till år 1985. Det målet kommer vi att uppnå.

Regeringen har nyligen beslutat om ytterligare åtgärder för att begränsa utsläppen av försurande luftföroreningar. I proposition 1983/84:158 om vissa kolfrågor har redovisats de riktlinjer beträffande luftföroreningsutsläpp från koleldade anläggningar som regeringen nu avser att tillämpa. Dessa riktlinjer innebär att kraven skärps för både större och mindre kolanläggningar. Härigenom beräknas den begränsade kolanvändning som vi räknar med under 1980-talet kunna medverka till att minska svaveldioxidutsläppen med ytterligare 20 000–30 000 ton per år.

Regeringen tänker inte låta sig nöja med detta. För att utarbeta underlag för ett fortsatt åtgärdsprogram har vi tillsatt en särskild aktionsgrupp mot försurningen. Gruppen skall gå igenom olika tänkbara åtgärder för att minska försurningsproblemen. Härvid skall även ytterligare åtgärder för att minska luftföroreningsutsläppen studeras.

Det är emellertid inte tillräckligt att åtgärder vidtas mot de svenska luftföroreningsutsläppen, eftersom större delen av det sura nedfallet kommer från de stora utsläpp som sker i utlandet. De nordiska länderna har därför lagt fram ett förslag om minskning av svavelutsläppen med 30 % fram till år 1993. Ett genomförande av sådana åtgärder i samtliga länder i Europa skulle väsentligt förbättra försurningssituationen. Det är glädjande att allt fler länder nu ansluter sig till detta förslag. Vid det miljöministermöte som hölls i Canada i mars i år deltog tio länder. Vid detta tillfälle utfäste sig dessa länders regeringar i en gemensam deklaration att begränsa sina svavelutsläpp med 30 % till år 1993. I deklarationen uttalade man sig också för att i internationellt samarbete vidta åtgärder för att effektivt minska de totala årliga kväveoxidutsläppen från stationära och mobila källor så snart som möjligt och senast år 1993. Avsikten från de deltagande ländernas sida är att söka vidga kretsen av nationer som är beredda till motsvarande utfästelser.

De åtgärder jag här redovisat syftar till en minskning av det totala nedfallet över Sverige av försurande ämnen. Det är självfallet angeläget att utsläppsbegränsningar sker inom bl. a. de regioner och när det gäller bl. a. de anläggningar som berörs i frågorna. Vilka åtgärder som bör vidtas och vilka krav som bör ställas i de enskilda fallen kan jag emellertid inte ta ställning till i en riksdagsdebatt. De enskilda anläggningarna måste på vanligt sätt prövas enligt miljöskyddslagen.

Anf. 9 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Låt mig först tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Jag är mycket väl medveten om att försurningen är ett stort problem och i hög grad ett internationellt problem, som man inte slutgiltigt löser med annat än internationella överenskommelser och åtgärder. Men man måste ändå söka alla tänkbara vägar för att komma till rätta med det, och då får man inte se någon åtgärd som vare sig marginell eller betydelslös.

Efter det att jag hade ställt frågan om svavelutsläppen vid Rönnskärsverken har det kommit en rapport från statskontoret om effekter och kostnader när det gäller kadmiumregleringen. Rapporten visar att Rönnskärsverken släpper ut ca 4 ton kadmium om året. Det handlar alltså inte enbart om svavelutsläppen utan också om utsläpp av tungmetaller.

Miljökraven skall naturligtvis inte vara avhängiga av företagens lönsamhet – här måste andra kriterier gälla. Men när företagen nu redovisar mycket stora vinster tycker man ändå att de kunde visa större beredvillighet att acceptera kostnader för en bättre reningsteknik. Nu säger jordbruksministern i sitt svar att han i en riksdagsdebatt inte kan ta ställning till de enskilda fallen. Men eftersom svaret tyder på en positiv inställning till fortsatta åtgärder mot försurningen hoppas jag att den industri jag har frågat om, Rönnskärsverken, inte glöms bort i det fortsatta agerandet.

Anf. 10 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på den fråga som jag har ställt.

Vi är ju väl medvetna om problemen och även om det som nämns i svaret, nämligen den proposition som vi väl nu litet till mans försöker sätta oss in i. Det har tagits upp mycket bra saker i den propositionen. Jordbruksministern hänvisar till detta överst på s. 2 i svaret. När det gäller riktlinjer för koleldade anläggningar är det mycket bra gränsvärden som tas fram; det är ett steg som vi alla välkomnar.

Den springande punkten, nämligen de anläggningar som redan finns, går jordbruksministern emellertid förbi, men det är de som är intressanta. Det som står i propositionen och som jag tycker är mycket bra handlar mest om nyanläggningar. Men bl. a. anläggningen i Uppsala, som är ett mycket fint kraftvärmeverk, är en av de stora luftförorenarna i Sverige. Det kan varken jag eller andra uppsalabor komma ifrån. När kommer de hårdare gränsvärdena att gälla för äldre anläggningar? Såvitt jag har kunnat se står det inte

*Om luftförore-
ningarna från in-
dustri- och värme-
anläggningar*

någonting om detta i den nu aktuella propositionen. Det står klart att jordbruksministern och regeringen nu kommit åt de nya anläggningarna. Det går inte att uppföra några sådana utan att man måste ta de nya kraven i beaktande. Men hur blir det med dem som redan är i drift? Jag skulle gärna vilja ha litet klarare besked på den punkten, även om jag förstår att vi i och för sig inte kan tala om enskilda anläggningar. Men hur länge skall dessa äldre anläggningar få fortsätta sina utsläpp?

I Västerås, där man har en av de stora "försurarna", har man vidtagit åtgärder för att få bukt med problemen. Men hur är det på andra håll? Jag skulle gärna vilja få veta litet mera om detta.

I övrigt tycker jag som sagt att regeringen i propositionen om kolfrågor, och det framgår även av svaret, har tagit ett bra grepp på det här problemet. Det kommer säkert att få positiva verkningar framöver.

Sedan har vi detta med utlandspåverkan. Vi vet ju att vi får nedfall från Västeuropa och Östeuropa i stora mängder, beroende på hur vindarna blåser. Det kan vi naturligtvis inte göra något åt på annat sätt än genom internationella förhandlingar, vilket också nämns i svaret. Men faktum är att Sverige hör till de länder som mest försurar sin egen miljö – kanske inte bara genom eldning utan också genom trafiken, som vi emellertid inte skall diskutera i dag. Båda problemen är emellertid aktuella.

Som sagt: Hur går det med de gamla anläggningarna?

Anf. 11 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga. Bakgrunden till frågan är de diskussioner som på sistone har förekommit i Stockholm då det gäller Värtaverket, frågan om konvertering av en stor kolanläggning och det järnsvampverk som varit på förslag.

Jag tror att alla är överens på en punkt när det gäller försurningshotet och den faktiska försurning som pågår, nämligen att man måste ta krafttag och så snabbt som möjligt ta itu med problemen samt söka begränsa och komma till rätta med verkningarna av försurningen.

När det gäller jordbruksministerns svar kan jag säga att långsiktigt är åtgärderna i kampen mot försurningen tillfredsställande. Problemet gäller emellertid, enligt min uppfattning, hur vi på kortare sikt skall kunna komma till rätta med förhållandena. I det avseendet anser jag att insatserna inte är tillräckliga. Det gäller att snabbare vidta åtgärder.

De åtgärder som regeringen redovisat räcker tyvärr inte till. Den försurning som sker till följd av nedfallet utifrån kan således inte stoppas. Jordbruksministern har berört detta. På alla fronter krävs det alltså krafttag och nya initiativ. Vi får finna oss i att det kostar en del pengar.

Det måste väl vara bättre att satsa åtskilliga miljoner på rökgasrening, på rening av det utsläpp som kommer från skorstenar vid svenska anläggningar, än att satsa miljarder på en utbyggnad av vattenkraften för att på det sättet utvinna ytterligare 1 terawattimme. En ytterligare utbyggnad av vattenkraften motiveras bl. a. med att svavelutsläppen kan minskas. Det kostar emellertid mångdubbelt mera att satsa på en utbyggnad av vattenkraften än

att satsa på ordentliga reningsanläggningar.

Jag hoppas att förslag i dessa frågor i fortsättningen konsekvent innebär att man riktar in sig på att ta krafttag i syfte att nedbringa utsläppen vid de eldningsanläggningar som redan finns. Därmed minskas ju försurningen.

Herr talman! Till sist: Det vore bra om statsmakterna kunde fatta beslut om kväveoxidutsläppen, motsvarande vad som redan finns i fråga om svavelutsläppen.

Anf. 12 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga.

Försurningen i Sverige är i dag, som jag redan framhållit i min fråga, dubbelt så stor som för 50 år sedan. Av alla nya rapporter på detta område framgår dels att skadorna till följd av försurningen ökar i allt snabbare och i allt mera oroväckande takt, dels att den totala effekten av försurningen i alla dess former samt dess påverkan på naturen inte är tillräckligt belysta.

Av rapporterna framgår dessutom att Västsverige drabbas speciellt hårt av försurningen. Med västvindarna kommer nämligen det mesta av andra länders luftföroreningar in över södra Sverige. Även de egna utsläppen i området är mycket stora på grund av den mycket starka koncentrationen av industrier. I Västsverige finns landets fjärde största föroreningskälla i vad gäller utsläpp av svaveldioxid, nämligen Scanraff som släpper ut 4 500 ton per år.

Stenungsunds petrokemiska industri släpper ut 1 000 ton per år. Ferrolegeringar i Trollhättan bidrar med 2 500 ton per år och Göteborgs energiverk med 1 295 ton. Shell- och BP-raffinaderierna släpper tillsammans ut 2 700 ton per år. Vidare tillkommer utsläpp från en mängd småindustrier. De siffror jag här nämnt gäller enbart svaveldioxidutsläppen. Om man beaktar utsläppen av tungmetaller och andra ämnen, finner man att situationen är mycket oroväckande speciellt för Västsverige. Det är inte en tillfällighet att exempelvis de ca 200 mycket starkt förorenade sjöar som svartlistats på grund av kvicksilverförorening är starkt koncentrerade till Västsverige.

Även om det är av allra största vikt att det görs ansträngningar på det internationella planet mot försurningen, är det alldeles uppenbart att arbetet med att reducera våra egna luftföroreningar måste fortsätta med all kraft. Vi har nämligen mycket små möjligheter att vinna trovärdighet i det internationella arbetet mot luftföroreningar så länge vi inte håller rent i eget hus.

Herr talman! Mot denna bakgrund finner jag situationen beträffande luftföroreningarna i Göteborg så pass speciell att det krävs extra åtgärder för att bekämpa den. Jag menar att de åtgärder som jordbruksministern har pekat på inte är tillräckliga för att vi skall kunna klara den akuta situation som Göteborg befinner sig i.

Anf. 13 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Vi är uppenbarligen alla överens beträffande problemet, och jag vill instämma med John Andersson att det är klart att vi skall pröva varje möjlighet att åstadkomma en förbättring.

*Om luftförore-
ningarna från in-
dustri- och värme-
anläggningar*

Frågeställarna tar samtliga upp frågan om vad regeringen kan tänkas göra beträffande befintliga utsläppskällor. Det är naturligtvis en väsentlig fråga, eftersom det gäller att minska de nuvarande utsläppsmängderna och inte bara att förhindra en ökning. Jag har i mitt svar redovisat att regeringen planerar ett nytt samlat åtgärdsprogram. Det vi presenterade 1976 riktade sig bl. a. mot befintliga anläggningar, exempelvis industriprocesser. Det kommer också det nya att göra. Det bör vara möjligt att med hjälp av den mer avancerade teknik som utvecklats sedan dess skärpa kraven. Energisparande är naturligtvis också av vikt i detta sammanhang.

Beträffande vad som kan ske på kortare sikt vill jag säga att avsikten med aktionsgruppen var att den skulle kunna lägga fram ett förslag till program så snart som möjligt, så att vi redan nu kan vidta de åtgärder på kortare sikt som kan vara möjliga. Sedan skall vi naturligtvis också ha ett luftvårdsprogram, som syftar till åtgärder på litet längre sikt.

På frågorna om åtgärder på kortare sikt vill jag alltså säga att det handlar om dessa utsläpp, men också om andra åtgärder. Vi har frågan om åtgärder i skogsproduktionen och andra frågor som kommer in i bilden. I aktionsgruppen har jag samlat de sju ansvariga generaldirektörerna för de områden som det gäller, för att vi med korta beslutsvägar så snart som möjligt skall kunna få fram underlag för ett gemensamt åtgärdsprogram som kan angripa dessa problem effektivt.

Beträffande tillkomsten av nya anläggningar eftersträvar regeringen generellt att hålla tillbaka kolintroduktionen. I propositionen har vi beträffande förbränningsanläggningar slagit fast att kol skall användas först sedan andra möjligheter, exempelvis att använda inhemska bränslen, har prövats och inte visat sig kunna komma i fråga. Hur regeringen sedan skall förfara i varje enskilt fall kan jag, som frågeställarna också har uttalat förståelse för, inte ta ställning till just i denna debatt. De enskilda fallen får prövas i sedvanlig ordning. Vad jag har gett uttryck för här är de ambitioner som regeringen har när det gäller att tackla dessa problem.

Anf. 14 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag noterar att jordbruksministern säger att kraven på de befintliga anläggningarna skall skärpas och att detta blir en uppgift för aktionsgruppen. Det tycker jag är bra.

Det finns en detalj i sammanhanget som jag tycker är litet märklig och som jag är en aning nyfiken på. De uppgifter som ligger till grund för de frågor som vi har ställt har vi, som framgått av frågorna, funnit i tidningen Land, där man säger att denna lista med utsläppssiffror är en unik lista som inte finns hos naturvårdsverket, statistiska centralbyrån eller DAFA och inte heller någon annanstans än i Land. Jag tycker att det är litet märkligt, och det föranleder en följdfråga: Hur har tidningen Land kunnat presentera de här siffrorna? Det måste väl finnas någon myndighet här i landet som har kontroll över utsläppen. Om det inte finns någon statistik är det mycket svårt att ställa krav på t. ex. en halvering av utsläppen och sedermera se om skärpta

bestämmelser har haft någon effekt. Det tycker jag är intressant i det här sammanhanget.

Nr 120

Måndagen den
9 april 1984

Anf. 15 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Vi får tydligen förvänta oss ganska mycket av aktionsgruppen mot förorening. Det finns inte – vilket framgår av de diskussioner vi har haft – något bestämt mål eller någon konkret tidpunkt fastställd när de befintliga anläggningarna, som vi och jordbruksministern själv är intresserade av, skall falla in i mönstret och åsättas hårdare krav. Jag hoppas verkligen att denna arbetsgrupp – som jag förutsätter kommer att arbeta snabbt – när den så småningom har slutfört sitt arbete fastställer en sista tidpunkt när exempelvis ett värmeverk i en stor kommun som Uppsala inte längre får släppa ut de mängder av föroreningar som det släpper ut i dag. Det är ingen idé att ha stränga krav på nya anläggningar om de stora kommunala värmeverk, stora industrianläggningar osv. som vi redan har, och som har ganska lång livstid, får fortsätta att släppa ut föroreningar i ytterligare ett decennium utan att regeringen, som är ansvarig för detta, fastställer en slutlig tidpunkt då detta måste upphöra. Ett förslag om en sådan tidpunkt anser jag att denna arbetsgrupp måste lägga fram om det över huvud taget skall vara någon substans i skrivningarna i interpellationssvaret. Annars är det bara de nya anläggningarna vi kommer åt och inte de gamla.

Om luftföroreningarna från industri- och värmeanläggningar

Anf. 16 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag vill också anknyta till aktionsgruppen mot förorening, som jordbruksministern återkommer till även i sina kommentarer. Det är väl bra med expertis, bra med utredningar och bra med forskning m. m., men vi skall också vara på det klara med att om vi skall kunna nå snabba resultat, kommer det att kosta pengar. Jag var inne på den frågan i mitt föregående inlägg, och jag skulle gärna vilja ha något slags besked om hur jordbruksministern ser på möjligheterna att satsa tillräckligt med medel.

Det finns redan nu, som bekant, teknik. Det finns bra teknik, och när det gäller reningsanläggningar tänker jag litet på min hemkommun Södertälje. Men det kostar väldigt mycket pengar. En väsentlig fråga måste därför vara om regeringen är beredd att satsa tillräckliga medel för att snabbt åstadkomma den förbättring som vi alla talar om och som vi alla vill ha. De förbättringar på alla våra tusentals oljeeldade värmeanläggningar här i landet, som måste till om man skall kunna fortsätta att använda dem eller kunna introducera kol, skall väl inte betalas av konsumenterna, av dem som köper värme, dvs. hyresgästerna? För att snabbt nå resultat måste även regeringen vara beredd att göra ordentliga ekonomiska insatser. Jag tror att det är väsentligt att vi får något slags besked från jordbruksministern om hur han ser på detta.

Anf. 17 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag vill ytterligare fästa jordbruksministerns uppmärksamhet på den speciella situation som råder i Västsverige och Göteborgsregionen.

Måndagen den
9 april 1984

*Om luftförore-
ningarna från in-
dustri- och värme-
anläggningar*

Där förekommer inte bara utsläpp av svaveldioxiderna utan även en kombination av utsläpp.

Göteborgs Oljerefinaderier exempelvis släpper årligen ut 25 000 ton kolväteföreningar i luften. Volvos lackeringsverkstäder bidrar med ytterligare 3 000 ton kolväteföreningsutsläpp. Som bekant är många av dessa föreningar kända för att vara cancerframkallande.

Göteborgs bilar förorenar luften med 25 000 ton kolväteföreningar och 15 000 ton kväveoxider per år.

År 1981 överskreds de amerikanska gränsvärdena för totalkolväten i luften vid 201 mättillfällen.

Under åren 1978–1981 överskreds världshälsoorganisationens lägre timgränsvärden vad gäller kväveoxidhalterna i luften under 198 timmar vid en mätstation på GP-husets tak i centrala Göteborg.

1979 undersöktes 417 av länets sjöar. Endast 12 % av sjöarna karakteriserades som friska.

Detta ger sammanlagt en bild av Göteborgsregionen som är mycket oroande och som kräver speciella åtgärder.

Anf. 18 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Naturvårdsverket har självfallet uppgifter om utsläppen. I kolpropositionen sägs att naturvårdsverket dessutom skall ges i uppdrag att fortlöpande redovisa sammanställningar för att man skall kunna följa utvecklingen på detta område.

När det gäller frågan om vid vilken tidpunkt vi kan räkna med att vi skall ha fått fram ett underlag som vi kan börja diskutera har naturvårdsverket – som fått uppgiften att samordna detta arbete, som nu utförs i aktionsgruppen i samarbete mellan de sju verken – redovisat att man möjligen någon gång i mitten av juni skall kunna vara färdig med ett första underlag, som skall kunna ge oss möjligheter att diskutera åtgärder, utöver dem som vi nu kortsiktigt kan vidta.

I fråga om de kostnader som här har tagits upp är det så att övergång till exempelvis kol ofta är lönsam i förhållande till vad man nu tillämpar – även med de nya skärpta bestämmelserna. Kolmiljöfonden finns också för stöd i detta sammanhang.

När det gäller de industrier som här är aktuella delar jag John Anderssons uppfattning att det i dag borde finnas utrymme för ekonomiska insatser från många industriers sida för att ta till vara den bättre teknik som vi under mellantiden från 1976 till nu ändå fått fram på detta sätt.

Vi gav i 1976 års program uppdraget att man inom industrin skulle halvera utsläppen fram till år 1985. Det uppdraget har man klarat. Det finns säkerligen möjligheter att gå vidare med den teknik som man numera har tillgång till.

När det gäller Göteborgsområdet är jag väl medveten om att det är ett område som är särskilt utsatt. Regeringen har bl. a. en särskild utredning för Stenungsundsområdet som naturvårdsverket leder. Självfallet får man i alla områden ta särskild hänsyn till i vilken mån de är speciellt belastade, när man

en gång med stöd av det underlag som vi nu försöker få fram skall ta itu med att angripa problemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 120

Måndagen den
9 april 1984

*Om stödet till
idrottsföreningar*

6 § Svar på interpellation 1983/84:111 om stödet till idrottsföreningar

Anf. 19 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Göran Ericsson har frågat mig om regeringen kommer att minska statsbidraget till Riksidrottsförbundet under åberopande av att vissa specialförbund har licensierade idrottsmän. Han har vidare frågat om regeringen kommer att underställa idrottens regelsystem riksdagens prövning innan ställning tas till frågan om fortsatt bidragsgivning till idrotten samt om jag ämnar vidta några åtgärder med anledning av vissa kommuners beslut att dra in kommunalt föreningsstöd till en del idrottsföreningar.

Idrottsrörelsen är en fri folkrörelse. I likhet med andra folkrörelser har idrottsrörelsen att dra upp riktlinjerna för sin verksamhet och fatta erforderliga beslut om verksamhetens uppläggning och genomförande. I folkrörelsernas rätt att själva fatta beslut om sin verksamhet och sina mål och medel för verksamhetens genomförande ligger mycket av grunderna för det demokratiska system som tillämpas i vårt land.

Höstens riksidrottsmöte diskuterade den frågeställning som Göran Ericsson tar upp i sin interpellation. Det framhölls i riksidrottsmötets uttalande att idrottsrörelsen skall öka sina ansträngningar för att komma till rätta med det problem som interpellanten pekar på. Jag finner denna inställning naturlig. Men det understryks samtidigt i uttalandet att idrotten som en fri folkrörelse har de bästa förutsättningarna att finna för såväl samhället som berörda förbud och föreningar acceptabla lösningar.

Jag delar den uppfattningen och har därför ingen anledning att aktualisera några åtgärder i samband med statsbidragsgivningen.

Vi har i vårt land, som Göran Ericsson väl vet, en väl utbyggd kommunal självstyrelse. Det ankommer på de olika kommunerna att fatta de beslut man anser rimliga och passande från kommunens utgångspunkt. Detta gäller också anslagen till föreningslivet i kommunerna.

Anf. 20 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Jordbruksministern har avlämnat den deklaration som min interpellation syftade till, och jag delar också till fullo den principiella syn på idrottsrörelsen som folkrörelse och på dess verksamhet som jordbruksministern i sitt svar givit uttryck för.

Det problem som jag tagit upp i min interpellation är dock av den karaktären att vi inte kan slå oss till ro här i kammaren med väl formulerade uttalanden.

*Om stödet till
idrottsföreningar*

Idrottens bidragssystem, som bygger på ett stort statligt bidrag till Riksidrottsförbundet, att fördelas mellan specialförbunden och därefter mellan specialdistriktsförbunden, är grundat på en riktig princip. Medelsförsörjningen till föreningarna för att dessa skall kunna bedriva sin verksamhet sköts dock av kommunerna, via ett bidragssystem som enligt min mening medför att det är viktigare för en idrottsledare att vara en bra blankettifyllare än att vara en bra idrottsledare.

Medelstildelningen kommer således från två håll, dels från staten, dels från kommunerna. Idrottsrörelsens organisation innebär dock att föreningarna har att verka efter de regler och bestämmelser som uppställs av specialförbunden inom RF. Verksamhetsmässigt är således idrottsföreningarna utan varje anknytning till kommunerna och dessas fritidspolitiska målsättningar. Kommunerna har såsom bidragsgivare därför ingen möjlighet eller ens rätt att kräva att idrottsföreningar skall ändra sin verksamhet eller anta andra regler än de som uppställts av föreningarnas specialförbund.

Det är alltså en felaktig relation mellan å ena sidan bidragsgivningen och å andra sidan försök från kommunernas sida att styra verksamheten. Detta förhållande gäller inte enbart idrottsrörelsen utan i lika hög grad andra folkrörelser, såsom t. ex. nykterhetsrörelsen och bildningsförbunden.

Bakgrunden till min interpellation, herr talman, är den att två kommuner med socialistisk majoritet, Timrå och Stockholm, beslutat dra in det kommunala stödet till idrottsföreningar i sina kommuner, endast av det skälet att dessa föreningar följt av sina specialförbund uppställda regler.

I Stockholms kommuns fall har kommunen framlagt ett fritidspolitiskt program med följande målformuleringar: demokrati, självbestämmande och frigörelse. Enligt den socialistiska majoriteten faller inte idrottsföreningarnas verksamhet inom ramen för dessa mål, varför man i fritidsnämnden den 27 september 1983 beslutat att kommunala bidrag inte längre skall utgå till föreningar som exempelvis bedriver värvningsverksamhet med ekonomiska inslag eller tillämpar utestängning genom licenskrav och/eller avstängning genom karensdagar.

De två hörnstenarna i idrottens regelsystem, som i fullt demokratisk ordning antagits av idrottens egna förtroendemän, är tävlingsbestämmelserna och representationsbestämmelserna. Dessa regelverk utgör inget hot mot och inget avsteg från idrottsrörelsens centrala målformuleringar, uttalade och fastlagda av idrottens topporgan. Tvärtom utgör de, som jag ser det, en nödvändig förutsättning för att man skall kunna upprätthålla ordning och rättvisa inom idrottsverksamheten.

De nu fattade besluten i Timrå och Stockholms kommuner har skapat stor oro inom idrottsrörelsen. Många föreningsledare och styrelser undrar – med rätta – vilka regler som nu gäller. De har också rätt att fråga sig, tycker jag, vilka förtroendemän som egentligen bestämmer över deras verksamhet.

För socialisterna i Timrå och Stockholm är det naturligt att intervensera i nya områden och skaffa sig mer makt. Att det i det här fallet går ut över idrotten bekymrar tydligen inte en sann socialist. Under åberopande av att besluten nu skall fattas i demokratisk ordning och så att de medför frigörelse

och självbestämmande trampar man in i en demokratisk folkrörelse.

Man måste onekligen fråga sig vilka motiv socialdemokrater och kommunister i dessa kommuner haft. Det kan knappast ha varit det stora antalet övergångar, som lett till ettårsfall, vilka varit många och blivit alltför många. I Stockholm skedde 1983 1 200 spelarövergångar inom fotbollen. I 20 av dessa fall ledde övergången till att den normala övergångstiden på ett år utnyttjades. Inte i något fall var spelaren yngre än 22 år. Det stora antalet övergångar beror också på att vi i dag lever i ett samhälle med allt större rörlighet på arbetsmarknaden – folk flyttar, studerar på annan ort än där de bor, osv. Det är en naturlig utveckling, som avspeglas inom idrotten. Nej, orsaken kan inte ha varit frekvensen ettårsfall, och inte heller att man ansåg att det fanns brister i idrottsrörelsens demokratiska uppbyggnad. Här har jordbruksministern och jag samma uppfattning. Man måste analysera effekten av beslutet, för att få en bild av motivet. Vid den analysen, herr talman, finner man att slaget riktas mot de små och ekonomiskt svaga föreningarna – de föreningar som lever efter reglerna och som till sin budget får ett i stort sett 90-procentigt kommunalt stöd. När det stödet dras in upphör verksamheten, och mycket viktiga verksamheter hindras.

I sin iver att skaffa mer makt riktar socialdemokraterna och kommunisterna i Timrå och Stockholm ett dråpslag mot de svagaste föreningarna inom idrottsrörelsen. Detta är djupt allvarligt. Den verksamhet som jag och jordbruksministern tycker är stor och viktig byggs upp och förnyas ständigt ute i alla de tusentals små idrottsklubbar runt om i landet som engagerar och intresserar ungdom för idrott.

Det är riktigt, som jordbruksministern konstaterar i sitt interpellations-svar, att vi har en utbredd kommunal självstyrelse. Vi skall slå vakt om denna. Men när denna självstyrelse missbrukas av grumliga ideologiska skäl, och när detta dessutom går ut över idrottens viktiga verksamhet, då måste vi inte bara reagera kraftigt utan också fundera över om idrotten skall skyddas från beskäftiga kommunalmän.

Herr talman! Jordbruksministerns interpellationssvar är, som jag inledningsvis påpekade, bra, men det lämnar åtminstone en fråga obesvarad. Dels slår jordbruksministern fast – vilket är en riktig och bra deklaration – att idrottsrörelsen är en fri folkrörelse, som har att dra upp riktlinjerna för sin verksamhet och fatta erforderliga beslut om verksamhetens uppläggning och genomförande, dels godkänner jordbruksministern att kommunerna kan och skall fatta de beslut man anser rimliga och passande. Detta låter bra, men omskrivet innebär det att det är fritt fram att ställa upp precis vilka kommunala regler som helst för idrottsrörelsen och andra folkrörelser när det gäller tilldelning av bidrag. Motsägelsen i jordbruksministerns svar är påtaglig och kommer naturligtvis inte att lugna alla de människor som är aktiva inom idrotten – alltifrån föräldrar till idrottsledare.

Jag tror att det vore välgörande om jordbruksministern i dag här i kammaren ville något mer precisera sin ståndpunkt. Är han för en fri och obunden folkrörelse eller är han det inte? Det är inte bara idrottsrörelsen som vill veta svaret. Det är många folkrörelser i vårt land som uppbrår

kommunalt stöd och som gjort det genom åren, men som nu börjar känna att marken rör sig under dem. Jag tror att det vore bra om vi i dag här i kammaren kunde få fastslaget om regeringen är för en fri folkrörelse eller inte.

Anf. 21 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Göran Ericsson vill att jag skall dra slutsatsen, att vi från statens sida skulle begränsa kommunernas rätt att fatta beslut om i vilken form de skall ge bidrag till olika föreningar. Jag måste svara Göran Ericsson att jag inte är beredd att dra den slutsatsen. Om Göran Ericsson vill ha ett riksdagsbeslut om att riksdagen skall bestämma i vilken form kommunerna skall fatta sina beslut angående bidrag till olika föreningar, bör han motionera om det i riksdagen, exempelvis under den allmänna motionstiden. Men jag är tämligen övertygad om att Göran Ericsson blir ganska ensam i riksdagen om att ha den uppfattningen att staten skall bestämma på vilka premisser kommunerna skall lämna kommunala bidrag till organisationerna.

Jag anser att man skall tänka på ytterligare en sak när man diskuterar detta, nämligen frågans vikt och betydelse i sig. Idrottsrörelsen säger för sitt vidkommande att den kommer att öka sina ansträngningar för att komma till rätta med detta för idrotten allvarliga problem. Jag tycker att det är värdefullt att idrottsrörelsen på sitt möte har gjort den deklarationen. Men jag vidhåller att jag, som jag sade i mitt svar tidigare, betraktar idrottsrörelsen själv som det forum i samhället som har de bästa förutsättningarna att lösa problemet. Från de utgångspunkter som jag har redovisat anser jag vidare inte att man skall gå in i den fria folkrörelsen och idrottsrörelsen och ålägga dem att lösa problemet. Jag är övertygad om att de kommer att klara problemet av egen kraft.

Anf. 22 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Jag noterar att de problem som man på riksidrottsmötet påstod skulle finnas – och jag kan inte säga att problemen inte finns – naturligtvis skall lösas i en dialog mellan kommunalmän, politiker och kanske riksdagsmän. Regeringen har ju också företrädare i Riksidrottsförbundets styrelse. Det är viktigt att en dialog alltid finns i ett öppet samhälle.

Jordbruksministern och jag ger i talarstolen uttryck för den varma tilltro vi har till folkrörelsernas möjligheter att sköta sina egna angelägenheter. Det är dock allvarligt när denna grundläggande inställning, som jag upplever finns i kammaren, inte finns utanför denna kammare. Jag har inte förväntat mig att jordbruksministern skulle avge någon deklaration som inskränker den kommunala självstyrelsen. Jag sade tvärtom att den kommunala självstyrelsen är viktig och att den skall bibehållas. Men det får inte vara så att vi här i kammaren år efter år ger ett ökat anslag och stöder och säkrar idrottens verksamhet medan verksamheten samtidigt raseras ute i kommunerna. Kommunerna kan göra så genom snabba, oövertänkta och många gånger kanske ideologiskt färgade beslut av existerande majoriteter. Detta är djupt

allvarligt, jordbruksministern. Jag hoppas att jordbruksministern tänker på denna fråga också i fortsättningen. Jag tänker inte väcka en motion om inskränkande av den kommunala självstyrelsen. Jag litar på att regeringen tänker över frågan, bearbetar den och försöker hitta någon väg ut ur detta dilemma.

Anf. 23 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Göran Ericsson måste hålla isär vad vi har att diskutera. I riksdagen har vi att diskutera statsbidragen, och vi har alltså rätt att ha en uppfattning om hanteringen av dem. Jag har deklarerat min syn på hur statsbidragen skall användas i relationen till en folkrörelse. Den uppfattningen står jag fast vid.

Jag tycker det är allvarligt när Göran Ericsson ifrågasätter att vi skulle ge oss på kommunernas rätt att fatta sina beslut i dessa sammanhang. Det är bra om Göran Ericsson vill deklarerat att han inte avser att man skall begränsa den kommunala självstyrelsen – för jag tror inte att det skulle vara riktigt att dra den slutsatsen av Göran Ericssons fråga.

Anf. 24 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Får jag kort till jordbruksministern säga att jag under överläggningen här inte har kommit med något färdigt förslag till hur detta problem skall lösas. Jag har sagt att vi skall slå vakt om den kommunala självstyrelsen, men jag har också sagt att problemet är akut. Och jag hoppas att jordbruksministern tar med sig detta problem till sin kammare och att vi tillsammans i vanlig demokratisk ordning här i riksdagen, vad det lider, kan få en lösning på problemet.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det inte är bra att vi ena gången står här i kammaren och stöder folkrörelserna med statliga pengar – stöder dem i ord och handling – men att deras verksamhet sedan saboteras ute på fältet. Jag hoppas alltså att vi kan få en lösning på det här problemet – både för vår skull, för kommunalmännens skull och för idrottsrörelsens och andra folkrörelsers skull.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:453 om gemensamma nordiska åtgärder mot luftföroreningar

Anf. 25 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Grethe Lundblad har frågat mig hur de nordiska ministrarnas överenskommelse om gemensamma åtgärder mot luftföroreningar påverkar våra nationella åtgärder med anledning av remissbehandlade utredningsförslag från kemikalieutredningen, bilavgaskommittén och Kol-hälsa-miljöutredningen.

Vid det nordiska miljöministermötet i slutet av februari i år diskuterades

Om gemensamma nordiska åtgärder mot luftföroreningar

*Om gemensamma
nordiska åtgärder
mot luftförorening-
ar*

bl. a. det fortsatta internationella arbetet i försurningsfrågan samt åtgärder för att minska bilavgasutsläppen. På försurningsområdet inriktas arbetet på att nå anslutning från så många länder som möjligt till det nordiska förslaget om en minskning av svavelutsläppen med minst 30 % under en tioårsperiod. Tio länder har nu utfäst sig att genomföra sådana utsläppsbegränsningar. I fråga om bilavgaser enades de nordiska miljöministrarna om att de nordiska länderna så snart som möjligt bör skärpa avgasreningskraven för nya bilar till en nivå som förutsätter användning av den mest avancerade teknik som f. n. finns tillgänglig. Det fastslogs att detta bör verkställas i samarbete med andra europeiska länder som arbetar med samma målsättning.

Förslag till skärpta åtgärder inom landet för att minska utsläpp av luftföroreningar och hejda försurningen har lagts fram i olika sammanhang bl. a. av de av Grethe Lundblad nämnda utredningarna. Det fortsatta arbetet med dessa förslag ligger i linje med de förslag och beslut som kommit fram i det nordiska samarbetet. Arbetet inriktas således bl. a. på att före år 1993 minska svavelutsläppen med ytterligare minst 30 % och att också effektivt minska kväveutsläppen. I den proposition om vissa kolfrågor som regeringen nyligen lagt fram redovisas kraftigt skärpta riktlinjer för svavelutsläpp från nya förbränningsanläggningar. Inom den aktionsgrupp mot försurningen som regeringen också tillsatt nyligen tas nu fram ett underlag för ett fortsatt åtgärdsprogram. Därvid kommer bl. a. bilavgasfrågorna, åtgärder vid befintliga anläggningar och inom skogsbruket och jordbruket för att minska markförsurningen att behandlas.

Anf. 26 GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Jag vill gärna tacka statsrådet för ett utförligt och positivt svar. Det innehöll kanske inte direkt nyheter för politiker. Men jag tror ändå att det är bra att det blir fastslaget att även om vi pressar på för att få internationella åtgärder och åtgärder genom nordiskt samarbete, så får vi inte tappa bort den höga målsättning på miljövårdsområdet som har varit ett speciellt svenskt kännemärke genom åren. Jag anser nämligen inte att en anpassning till nordiska och internationella riktlinjer får orsaka en fördröjning av sådana planerade lagstiftningsåtgärder eller myndighetsåtgärder i Sverige som är möjliga för att ge befolkningen och naturen ett gott miljöskydd.

Det är ju så att nordiska och internationella gränsvärden i stället för att utgöra ett stopp härvidlag skulle kunna vara minimigränsvärden som så att säga lyfter upp stater som har en enligt svenska mått mätt svag och eftersatt miljöpolitik – alltså där vi i Sverige har kommit mycket längre och därför har en helt annan målsättning.

Jag tror det är väldigt viktigt att vi vidtar åtgärder i sådana fall då det gäller befolkningens hälsa mer än skogsägarnas plånböcker och naturvärden. Enligt statsrådets egna uttalanden i den bilaga till budgetpropositionen som avser jordbruksdepartementet är det ju viktigt att beakta hälsovårdsaspekterna på miljövärden.

Vi vet också att olika åkommor och sjukdomar som förorsakats av skilda

former av miljöskador ökar.

Jag skulle därför gärna vilja fråga statsrådet: Kan jag tolka svaret så, att även om vi arbetar nordiskt och internationellt på miljövärdens område, så är vi inte beredda att "tappa farten" i arbetet inom Sverige? Och jag skulle kunna konkretisera min fråga till att gälla de nämnda utredningarna, som nu sedan ett eller två år är färdiga och remissbehandlade. Kommer förslag från regeringen på basis av t. ex. bilavgaskommitténs och kemikommisionens betänkanden att läggas fram under detta kalenderår?

Nr 120

Måndagen den
9 april 1984

*Om gemensamma
nordiska åtgärder
mot luftförorening-
ar*

Anf. 27 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det är verkligen inte avsikten med de åtgärder vi har vidtagit, att man skall "tappa farten". Men den här frågan har ju två aspekter: dels den nationella, dels den internationella.

De internationella överenskommelser som vi söker träffa är naturligtvis betingade av att vi vet att det "över oss" kommer så mycket utifrån. Därför driver vi de här frågorna på internationell basis när det gäller utsläppsnivåerna, och vi har gått in för ett förslag till reducereing som skulle kunna tänkas bli accepterat av de 35 länder som är med inom ramen för ECE-konventionen. Men det är viktigt att dessa länder kommer i gång med sitt arbete, för vi är – för att kunna vända trenden och lösa problemen – beroende av att alla ställer upp bakom de här åtgärderna.

En fråga som bilavgasfrågan är naturligtvis av den karaktären att det vore värdefullt om vi på bredare bas än när vi står ensamma kunde få denna typ av åtgärder genomförda. Vi avvaktar på den punkten det sammanträde som EG-kommissionen skall ha under april. Anledningen till detta är att vi vet att det nu finns en starkt positiv inställning på tysk sida och även i andra länder än Tyskland inom EG. Det skulle vara praktiskt och mycket värdefullt om vi kunde få en bred uppslutning även på denna punkt. Jag hänvisade ju i ett tidigare svar till att på Canadamötet ställde ändå tio länder upp på att det är angeläget att lösa problemet.

Sedan har vi de inhemska problemen – om jag så får säga – som vi skall tackla. Det är problem som har anknytning till exempelvis jord- och skogsbruket. Där har aktionsgruppen, som bl. a. rymmer representanter för de nämnda sektorerna, till uppgift att ta fram ett underlag som det på mera kort sikt är angeläget att ha för att vi skall kunna möta problemen. Aktionsgruppens arbete sker, som jag sade, i samarbete med naturvårdsverket, och man har som utgångspunkt att någon gång i juni ha fått fram ett underlag för bedömningen av vilka åtgärder – Grethe Lundblad nämnde några – vi sammantaget skall vidta.

Anf. 28 GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Jag vill gärna understryka vad Svante Lundkvist sade, och jag håller med om att det internationella och det nordiska samarbetet är viktigt. Naturligtvis är det mycket värdefullt om vi här i landet kan få en bredare bas för våra beslut.

Men många miljövännar har kanske blivit litet rädda för att det breda

internationella samarbetet, på grund av att många länder ligger så mycket längre tillbaka när det gäller miljövardspolitiken än Sverige, skulle innebära en försening även av åtgärder som kan vidtas på nationell bas. Om det skulle bli så att förseningar uppstår på grund av det internationella samarbetet, hoppas jag ändå att Sverige på vissa områden kan försöka agera som förtrupp i miljövarsarbetet. Jag tror att också andra länder då följer med. Jag vill gärna tolka jordbruksministerns svar just på det sättet och hoppas att jag får rätt i den förhoppningen.

Anf. 29 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Om vi går bakåt i tiden och ser hur de här frågorna har hanterats från svensk sida tror jag att vi, utan att förhäva oss, kan påstå att vi har agerat förtrupp. Jag kan exempelvis nämna att vi redan i en rapport 1972 till den miljökonferens som FN då arrangerade här i Stockholm kom med de första synpunkterna i försurningsfrågan på internationell nivå. Vi har sedan dess drivit dessa frågor, och jag kan försäkra Grethe Lundblad att vi skall försöka hålla oss i täten även i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:184 till lagutskottet

9 § Föredrogs och hänvisades

Förslag

1983/84:22 punkterna 1 och 3 till konstitutionsutskottet
punkt 2 till finansutskottet

10 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1983/84:2762–2765 till lagutskottet

11 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1983/84:24–27

Finansutskottets betänkanden 1983/84:23, 24, 29 och 31

Justitieutskottets betänkande 1983/84:22

Lagutskottets betänkande 1983/84:24

Socialutskottets betänkanden 1983/84:19 och 20

Trafikutskottets betänkanden 1983/84:15 och 19

Jordbruksutskottets betänkande 1983/84:26

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1983/84:20 och 21

12 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1983/84:2766 av *Elisabeth Fleetwood* och *Allan Ekström*

1983/84:2767 av *Kjell Mattsson m. fl.*
1983/84:2768 av *Axel Andersson m. fl.*
1983/84:2769 av *Lars Werner m. fl.*
1983/84:2770 av *Rolf Dahlberg m. fl.*
1983/84:2771 av *Kerstin Ekman och Olle Grahn*
Förslag till ändringar i hyreslagstiftningen (prop. 1983/84:137)

1983/84:2772 av *Karin Ahrlund*
Ändrade regler för bankinstitutens kreditgivning, m. m. (prop. 1983/84:146)

1983/84:2773 av *Sture Korpås m. fl.*
1983/84:2774 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*
1983/84:2775 av *Carl Bildt m. fl.*
1983/84:2776 av *Lars Werner m. fl.*

Ett ökat anslag till internationellt utvecklingssamarbete budgetåret 1984/85
(prop. 1983/84:154)

13 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 6 april

1983/84:143 av *Bengt Wittbom* (m) till arbetsmarknadsministern om ungdomsarbetslösheten:

En analys av ungdomsarbetslöshetens utveckling visar hur omöjligt det i realiteten är att bekämpa symptomen på den växande arbetslösheten bland ungdomar, om man inte är beredd att också angripa de verkliga orsakerna. Sedan början av 1960-talet har arbetslösheten bland ungdomar mellan 16 och 24 år ökat trendmässigt.

Arbetslöshetssiffrorna sedan 1970-talet visar att det är i åldrarna 16–24 år som arbetslösheten ökat. För andra åldersgrupper har den varit i stort sett oförändrad fram till 1980-talets början.

Det är ingen tillfällighet att den växande ungdomsarbetslösheten går hand i hand med förändringar av utbildningssystemet.

Arbetsmarknadsläget för ungdomar fortsätter att vara utomordentligt svårt. Det finns klara tendenser till fortsatt trendmässigt växande arbetslöshet bland ungdomarna. Trots mer omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder än någonsin tidigare just för ungdomarna, står fler och fler unga människor inför arbetslöshet vid sitt inträde på arbetsmarknaden.

I mars månad var fördelningen av den totala arbetslösheten bland ungdomar följande:

Måndagen den
9 april 1984

*Meddelande om
interpellationer*

	Antal
Öppet arbetslösa	36 000
Beredskapsarbeten	38 900
Ungdomslag	28 600
Ungdomsplatser	21 000
Summa:	124 500

Regeringens och riksdagens desperation över att inte kunna bekämpa ungdomsarbetslösheten effektivt har tagit sig uttryck bl. a. i beslutet om tvångssysselsättning för ungdomar mellan 18 och 19 år i ungdomslag. I förlängningen av detta resonemang håller nu även liknande åtgärds paket på att utvecklas i enlighet med de former som arbetats fram i Örebro kommun. Örebromodellen med konstlad sysselsättning för ungdomar mellan 20 och 24 år kan komma att kopieras i många av landets kommuner.

Snabbt växer en terapikedja av konstlad och tvångsmässig ungdomssysselsättning fram. Den omfattar åtta år, mellan åldersgrupperna 16 och 24 år, och den är i huvudsak inriktad på sysselsättningstillfällen inom den offentliga sektorn. Riskerna finns att den fullt utbyggd kommer att omfatta nästan 100 000 ungdomar, som får sin första kontakt med arbetslivet genom detta offentliga omhändertagande.

Insikten om de allvarliga inlåsnings effekter som är förknippade med detta sätt att angripa ungdomsarbetslösheten vinner alltför sakta insikt bland de ansvariga. Det finns i dag undersökningar, såväl i Sverige som i utlandet, som entydigt pekar på att omhändertagandet i terapikedjan allvarligt minskar ungdomarnas vilja och intresse att själva ta sig an sin arbetslöshets situation. Ambitionerna att minska arbetslösheten bland ansvariga politiker får motsatt syfte och resulterar i stället i fortsatt trendmässigt växande ungdomsarbetslöshet. Det stora hotet mot ungdomarnas möjligheter att få jobb är de växande inlåsningsproblemen som skapas via en ambitiös arbetsmarknadspolitik.

Men inlåsningsproblemen är bara en av orsakerna till svårigheterna att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Lagstiftning, ingångslöner och yrkesutbildningssystem är i realiteten de verkliga hindren för en långsiktigt växande arbetsmarknad för ungdomarna.

Arbetsmarknadslagarna skapar problem, eftersom de är ensidigt inriktade på att skydda dem som redan har jobb. De som står utanför arbetsmarknaden, vilket alla ungdomar gör i starten, missgynnas kraftigt.

Ingångslönerna för ungdomar är en annan tung faktor som förklarar utvecklingen sedan 1960-talets början. Det finns i dag också bred enighet bland ekonomer, näringsliv, forskare och den borgerliga oppositionen om det starka sambandet mellan den långsiktiga arbetsmarknadsutvecklingen för ungdomarna och arbetslöshetens storlek bland dessa. En relativ sänkning av ungdomslönerna i förhållande till den erfarna och utbildade arbetskraften är ett villkor som måste uppfyllas, om vi vill bryta arbetslöshetstrenden bland ungdomarna under 1980-talet. Regering och riksdag spelar här en mycket viktig roll, dels som opinionsbildare och påtryckare, men också som

beslutsfattare i sin funktion som offentlig arbetsgivare. Riksdagens och regeringens inflytande över parternas långsiktiga handlande skall inte heller underskattas.

Internationella erfarenheter visar att yrkesutbildningssystemet har stor betydelse för ungdomarnas möjligheter att erhålla jobb vid inträdet på arbetsmarknaden. Oavsett former visar sig lärlingsutbildning under olika betingelser vara mer framgångsrik än det slutna system med gymnasial yrkesutbildning som vi tillämpar i vårt land. Kontakten mellan arbetsliv, yrkesteknisk tillämpning ute på arbetsmarknaden och ungdomarna måste breddas och fördjupas under yrkesutbildningstiden. Ett lärlingssystem efter svenska förhållanden och villkor är nödvändigt som en byggsten i en realistisk strategi för att skapa långsiktigt högre sysselsättning bland ungdomarna under 1980-talet.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag framställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Vilka förslag kommer arbetsmarknadsministern att förelägga riksdagen med syfte att minska den verkliga ungdomsarbetslösheten?
2. Vilka förslag kommer arbetsmarknadsministern att förelägga riksdagen som angriper grundorsakerna till den höga arbetslösheten bland ungdomar?
3. Vilka åtgärder avser arbetsmarknadsministern att vidta för att minska riskerna för s. k. inlåsnings effekter?
4. Avser regeringen att förelägga riksdagen förslag som öppnar vägen för s. k. Örebromodeller?
5. Ämnar regeringen förelägga riksdagen förslag om ändringar i arbetsmarknadslagstiftningen som stärker ungdomarnas förutsättningar att få komma in på arbetsmarknaden?
6. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att skapa en mer realistisk lönestruktur på arbetsmarknaden?

1983/84:144 av andre vice talman *Anders Dahlgren* (c) till jordbruksministern om nämnderna för djurförsöksfrågor:

Genom proposition 1978/79:13 om djurskydd m. m. fastställde riksdagen att en central nämnd för försöksdjursfrågor skulle inrättas med uppgift att vara samordnande och rådgivande organ inom försöksdjursverksamheten. Nämnden skulle verka för en minskad användning av försöksdjur bl. a. genom stöd till alternativa och kompletterande metoder till djurförsök.

En etisk nämnd skulle vidare inrättas vid varje högskoleregion, där nämnderna skulle pröva varje djurförsök från etisk synpunkt. Nämnderna har haft en varierad verksamhet; som helhetsomdöme kan nog sägas att flertalet har fungerat som var avsett. Verksamheten har nu pågått så lång tid att det finns skäl för en utvärdering för att utröna om den centrala nämnden och de etiska nämnderna framgångsrikt kunnat arbeta i den anda och efter de principer som angavs i ovan nämnda proposition.

Enligt uppgift pågår hos lantbruksstyrelsen ett arbete med kungörelse med föreskrifter om de djurförsöksetiska nämnderna m. m. I detta sammanhang är det då av största vikt att det grundläggande riksdagsbeslutet ligger fast,

nämligen att bland lekmännen minst hälften skall utses från djurskyddsorganisationerna. Det är likaså viktigt att det i den nya kungörelsen klart framgår att majoriteten av djurförsöken skall prövas i de etiska nämnderna. År 1982 exempelvis registrerades 140 660 ansökningar, men anmälningarna avsåg 290 920 djur.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande fråga till jordbruksministern:

Är statsrådet beredd att vidta de förändringar som behövs för att intentionerna i proposition 1978/79:13 och riksdagens beslut skall följas?

14 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 6 april

1983/84:494 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till justitieministern om skyldigheten att vittna vid rättegång:

Det bör och skall vara en medborgerlig skyldighet att ställa upp som vittne vid en rättegång. Samtidigt borde domstolarna acceptera att personer vilka kallats att vittna av olika skäl kan bli försenade eller förhindrade att ställa sig till domstolens förfogande.

Enligt pressuppgifter den 5 april blev en polisman bötfälld beroende på att han kom för sent till en rättegång där han var inkallad att vittna. Orsaken till förseningen var att polismannen ansåg sig tvingad fullfölja ett uttryckningsuppdrag.

Avser justitieministern vidta förändringar i lagstiftningen så att t. ex. polisman, vilken anser att ett uppdrag måste slutföras, inte av det skälet blir bötfälld för sen ankomst som vittne inför en domstol?

Om svaret blir nej, vilken karaktär skall ett uppdrag ha för att en polisman skall undgå bötesstraff då han på grund av tjänsteutövning anser sig tvingad att fullfölja eller slutföra ett påbörjat uppdrag?

1983/84:495 av *Karin Ahrland* (fp) till utrikesministern om innebörden av uttalande om Israel:

I en TV-intervju nyligen framgick det att kabinetssekreteraren efter ett officiellt besök i Israel bl. a. sagt att Israel för en strutspolitik, att Israel lider av argumentationsnöd och att israelernas intellektuella argumentation är oacceptabel.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga utrikesministern:

Är detta ett adekvat uttryck för regeringens uppfattning?

1983/84:496 av *Knut Wachtmeister* (m) till finansministern om omsättnings-
skatten på aktier:

Avser finansministern, mot bakgrund av ett socialdemokratiskt uttalande i
riksdagen den 5 april, föreslå en skärpning av omsättningskatten på aktier?

den 9 april

1983/84:497 av *Lars Hjertén* (m) till utrikesministern om de politiska
förhållandena i Zimbabwe:

Vilken bedömning gör utrikesministern av situationen i Zimbabwe med
anledning av de rapporter som förekommer om förföljelser av befolkningen i
Matabeleland i Zimbabwe?

15 § Kammaren åtskildes kl. 13.17.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert

Nr 120

**Måndagen den
9 april 1984**

*Meddelande om
frågor*